
Ohlednutí za pět lety festivalu japonské a soudobé hudby v České republice

Marek Matvija

Prague Shakuhachi Festival je akcí sdružující koncerty, lekce hry na japonské hudební nástroje, muzikologickou konferenci a v posledních letech také filmové projekce a audiovizuální instalace. Letos na konci srpna to bylo podruhé, co festival podpořila Hudební a taneční fakulta AMU, která mu nabídla své prostory. V tomto článku bych rád nastínil historii festivalu a některé myšlenky, které jej pomáhají vytvářet.

Flétna shakuhachi byla jedním z prvních nástrojů, které se začaly šířit mimo Japonsko. Vzrůstající zájem o tento nástroj na konci šedesátých let podpořili skladatelé Toru Takemitsu, John Cage a Henry Cowell. V tu dobu se západní intelektuálové zajímali o japonský zen a neunikla jim ani duchovní hudba flétny shakuhachi s ním spojená. Někteří se dokonce rozhodli tuto hudbu v Japonsku studovat a stát se mistry tohoto nástroje. V současnosti najdeme špičkové interprety napříč Evropou, Severní Amerikou a Austrálií. Flétna shakuhachi možná stojí před možností stát se globálním hudebním nástrojem.

V roce 2007 jsme se společně s Vlastislavem Matouškem, skladatelem a předním českým etnomuzikologem, a Christopherem Yohmei Blasdelem, hráčem na flétnu shakuhachi žijícím v Tokiu, rozhodli vytvořit festival, který by do Prahy každý rok přiváděl

výjimečné interprety japonské hudby a nabízel místním umělcům možnost s nimi spolupracovat na mezioborových projektech. Cílem festivalu je seznámit místní publikum s japonskou a experimentální hudbou a zároveň včlenit shakuhachi do kontextu české umělecké scény. Rozšíření a změnu současného hudebního diskurzu chápeme jako možnost, jak nabídnout lidem nové perspektivy a horizonty nejen v hudbě, ale i v dalších oblastech společenského života. Hudba pro nás znamená způsob chápání světa. Osobně se občas setkávám s názory, že hudba musí mít rytmus, musí mít melodii, musí být taková a maková. Nemusí. Japonská hudba je toho krásným příkladem; v podání špičkových interpretů je dechberoucí. Pracuje s jinou metodou zápisu i s jinou estetikou, přesto oslovuje. Myslím, že vzhledem ke stavu současné společnosti, jsou nové perspektivy skutečně vítané.

Pět večerů Prague Shakuhachi Festivalu je rozděleno žánrově na elektroakustickou hudbu, soudobou vážnou hudbu, japonskou duchovní hudbu a jeden hlavní koncert, kde nejlepší interprety hrají soudobé a tradiční japonské skladby. Festival poté každoročně končí koncertem účastníků kurzů hry na japonské nástroje, v jehož rámci se studenti věnují tradiční i soudobé hudbě, kterou nastudovali pod vedením svých učitelů.

Kromě špičkových interpretů hry na japonské nástroje se v minulých letech na festivalu podíleli například držitel Emersonovy ceny James Ragan, sound-artist Slávek Kwi, laureát ceny Jindřicha Chalupického Radim Labuda a mnozí další umělci z rozmanitých oborů. Student FAMU Stanislav Abraham s Christopherem Yohmei Blasdelem již několik let rozvíjejí společný elektroakustický projekt. Několikaletá účastnice festivalových kurzů hry na koto Anna Fliegerová úspěšně vystupuje s orchestrem Berg.

Přes sílící zájem ve světě je shakuhachi a japonská hudba vůbec v České republice poměrně neznámým pojmem. V prvních letech festivalu jsme se potýkali s velmi malou návštěvností. Nechtěli jsme akci pro rodiny s dětmi, kde se mezi samuraji a kaligrafií mihne hráč na koto a publikum dále pokračuje k dalším exponátům kabinetu kuriozit. Od počátku jsme připravovali akci, která bude přitahovat především intelektuální elitu a uměleckou komunitu. Akci, která nepřistoupí na kompromis mezi kvalitou a planou líbivostí.

Tato situace nás vedla k úpravě prezentační strategie festivalu. Částečně jsme ustoupili od snahy v propagačních materiálech vysvětlovat, co vlastně návštěvníci uslyší a místo toho jsme akcentovali prvek neznáma. V posledních dvou letech dokonce nesl festival přízviska „Hudba, kterou jste neslyšeli“ (2010) a „Víc než ticho“ (2011). Zaměřili jsme se tedy na diváka, který je ochoten poznávat nové věci. V posledním roce na festival zavítalo přibližně šest set návštěvníků.

Rok 2010 byl pro náš festival přelomový, stal se tehdy za podpory European Shakuhachi Society oficiální evropskou akcí. Na lekcce vedené mistry z Japonska, Evropy,

Austrálie a Spojených států dorazili účastníci z šestnácti zemí včetně Japonska. V rámci konference vystoupil jeden z největších odborníků na japonskou hudbu prof. Shimura Satoshi z univerzity v Osace; na festivalových projekcích jsme uvedli dva japonské filmy a selekci krátkých filmů z tokijské Kunitachi College. Celkově festival získal velice dobré ohlasy z mezinárodní odborné komunity zabývající se japonskou hudbou. Díky tomu se nám podařilo do Prahy letos přivést dokonce vedoucího hráče Chikuho Ryu, jedné z nejdůležitějších škol duchovní hudby flétny shakuhachi, pana Sakaie Shodo, který dorazil v doprovodu dalších dvou shakuhachistů a virtuózní hráčky na koto paní Minako Kuroyanagi. Letos se na festivalu vůbec poprvé uskutečnily dvě světové premiéry skladeb soudobé hudby. Poprvé se na festivalu objevila improvizovaná hudba v podání amerických hudebníků Steva Cohna, George Cremaschiho a Liz Albee a sound-artová performance Slávka Kwi. Tentokrát navštívili festivalové kurzy účastníci z dvanácti zemí a vyučovali zde další výjimeční hráči téměř z celého světa. Festival provázely také audiovizuální instalace mladých českých umělců. Dovolím si tvrdit, že se nám podařilo udržet momentum, které nám dodal rok 2010.

V budoucnu bychom chtěli na festivalových kurzech přivítat více českých hudebníků, získat větší podporu ze soukromého sektoru a nadále profilovat festival jako prestižní akci, která si zaslouží širší pozornost nejen v České republice.

Doufám, že se ve dnech 24.–28. srpna 2012 v Praze otevrou další (nejen) hudební horizonty.